

Fermy, zwierzęta i kultura mięsna w Polsce 1945-1989

W powszechnej świadomości czasu RPL były epoką niedoborów. Niedobory w sektorze mięsnym stały się wręcz symbolem indolencji władzy i jej niechęci wobec spełniania oczekiwań społeczeństwa. Dlatego zaskakująco mogą brzmieć dane, zgodnie z którymi dopiero w 2006 roku osiągnęliśmy poziom konsumpcji białka zwierzęcego z 1980 roku.

Nie znaczy to oczywiście, że w czasach realnego socjalizmu sektor mięsny nie doświadczał niedoborów – przykładu mogą dostarczyć niesławne kartki na mięso. Jednak praktyki społeczne związane z konsumpcją produktów zwierzęcych w tej epoce były bardziej skomplikowane, niż to się powszechnie uważa. To właśnie wtedy (a dokładnie w czasach Gierkowskiej prosperity) mięso zaczęło być powszechnie traktowane jako coś, do czego zwykli ludzie mają nieograniczone prawo. Moja hipoteza badawcza zakłada, że w tamtych czasach metaboliczne ograniczenia systemu żywnościowego zaczęły powoli zniknąć ze świadomości społecznej i indywidualnej. Ta mentalność przetrwała transformację ustrojową – także dziś nieograniczony dostęp do mięsa jest powszechnie uważany za oczywistość, mimo rosnących kontrowersji natury etycznej, środowiskowej i społecznej.

W moim projekcie badam zmiany, jakie zaszły w percepcji społecznej jeśli chodzi o konsumpcję mięsa w latach 1945-1989, a więc w czasach przechodzenia od drobnotowarowej produkcji chłopskiej do metod chowu przemysłowego. Główny problem badawczy to analiza w jakim stopniu zmiany w modelach konsumpcji (zwłaszcza gwałtowny wzrost konsumpcji białka zwierzęcego) był powiązany ze zmianami w praktykach hodowlanych i relacjach międzygatunkowych na polskiej wsi. Szczególnie interesują mnie pojęcia „postępu” i „wstecznictwa”, ponieważ to one właśnie odgrywały decydującą rolę w wyobrażeniach związanych z tzw. dobrymi praktykami hodowlanymi w czasach doganiania krajów wysokorozwiniętych. Twierdzę, że intensyfikacja w produkcji mięsa w latach 70. była odpowiedzialna za nowe, aktualne do dziś wzory konsumpcji oraz że forsowne procesy modernizacyjne w rolnictwie łączyły się z naśladowaniem zachodnich, kapitalistycznych modeli produkcji w całkowicie innym kontekście politycznym, społecznym i środowiskowym.